

Resultat av remiss för begrepp inom nutritionsområdet

Termposterna i denna remiss är resultatet från terminologiarbete inom nutritionsområdet. Begreppen har förankrats genom en bred nationell remiss. Synpunkter på termer, definitioner och anmärkningar har lett till vissa ändringar av de förslag som skickats ut. Remissen avslutades den 6 september 2019. De slutgiltiga termposterna publicerades i Socialstyrelsens termbank i december 2019, med undantag för en termpost (*kosttillskott*) som publicerades i december 2020.

Bakgrund till terminologiarbetet

Sedan Socialstyrelsens senaste terminologiarbete inom nutritionsområdet, 2011, har termen *medicinsk nutritionsbehandling* etablerats. Syftet med detta projekt har varit att definiera begreppet bakom termen genom att reda ut hur det förhåller sig till andra begrepp inom området. Ett syfte har också varit att se över alla befintliga termposter som rör nutrition och vid behov revidera dessa.

Sammanfattning av remissvaren

Remissen skickades till 154 remissinstanser, av vilka 102 svarade. Generellt har remissinstanserna gett positiv återkoppling på föreslagna termer, definitioner och anmärkningar. Arbetsgruppen har gått igenom alla synpunkter och kommentarer och särskilt övervägt de negativa svar där flera remissinstanser givit liknande motiveringar. Tabell 1 nedan visar hur remissvaren har fördelats i svarsmallen.

Tabell 1 Svar enligt svarsmallen (i procent)

Term	Ja term	Nej term	Ja def.	Nej def.	Ja anm.	Nej anm.
nutritionsbehandling	96	4	89	11	-	-
medicinsk nutritionsbehandling	91	9	88	12	92	8
näringsämne	99	1	92	8	92	8
nutrition	-	-	-	-	93	7
malnutrition	-	-	-	-	90	10
näringsrubbnig	92	8	96	4	-	-
undernäring	-	-	85	15	90	10
sarkopeni	-	-	97	3	-	-
perkutan endoskopisk gastrostomi	-	-	94	6	97	3
gastrostomisond	98	2	94	6	94	6
berikning	-	-	95	5	-	-
kosttillskott	-	-	87	13	-	-
kosttillägg	-	-	84	16	-	-
specialkost	-	-	95	5	-	-

Föreslagna termposter

Nedan följer samtliga föreslagna termposter följt av en sammanställning av synpunkterna och, i de fall någon ändring gjorts efter remissen, den slutgiltiga termposten.

Termpost 1 – nutritionsbehandling (ny)

Term	nutritionsbehandling
Definition	behandling som syftar till att tillgodose en patients behov av näringsämnen

Den huvudsakliga invändningen var att nutritionsbehandling kan syfta till att enbart tillfredsställa patientens behov av energi. Arbetsgruppen håller med om detta, men menar att energi alltid kommer från näringsämnen. Detta förtydligas i en anmärkning. Vi lägger också till en anmärkning om att nutritionsbehandling i undantagsfall kan ha ett annat syfte.

Slutgiltig termpost:

Term	nutritionsbehandling
Definition	behandling som syftar till att tillgodose en patients behov av näringsämnen
Anmärkning	Behov av näringsämnen inkluderar behov av energi. Vid palliativ vård i livets slutskede är syftet med nutritionsbehandling att lindra lidande och främja livskvalitet.

Termpost 2 – medicinsk nutritionsbehandling (ny)

Term	medicinsk nutritionsbehandling
Definition	nutritionsbehandling där patienten får kosttillskott, sondnäring eller intravenös näringslösning
Anmärkning	Näringen ges oralt, enteralt eller parenteralt, eller genom en kombination av dessa sätt.

Det fanns ingen enhetlighet bland i negativa svaren. Termposten publiceras utan ändringar.

Termpost 3 – näringsämne (ny)

Term	näringsämne
Definition	ämne som kan metaboliseras av en organism för att upprätthålla livsnödvändiga processer
Anmärkning	Näringsämnena kan delas in i makronäringsämnena (som ger energi) och mikronäringsämnena. Makronäringsämnena är fett, kolhydrater, proteiner, alkohol och kostfibrer. Mikronäringsämnena är vitaminer och mineraler.

Majoriteten av de negativa svaren problematiserade inkludandet av alkohol bland makronäringsämnena. Arbetsgruppen står fast vid att alkohol ska räknas som ett näringsämne, men formulerar om anmärkningen för att förtydliga varför.

Slutgiltig termpost:

Term	näringsämne
Definition	ämne som kan metaboliseras av en organism för att upprätthålla livsnödvändiga processer
Anmärkning	Näringsämnena kan delas in i makronäringsämnena (som ger energi) och mikronäringsämnena. Makronäringsämnena är fett, kolhydrater, proteiner och kostfibrer. Även alkohol är ett makronäringsämne eftersom det ger energi. Mikronäringsämnena är vitaminer och mineraler.

Termpost 4 – nutrition (reviderad)

Term	nutrition
Definition	Se anmärkning.
Tidigare anmärkning	Nutrition kan betyda både näring och näringstillförsel.
Ny anmärkning	Ordet nutrition används i olika betydelser. Det kan betyda näring, näringstillförsel eller vetenskapen som studerar dessa. Det innebär att om man vill vara precis måste man tydliggöra vilken betydelse som avses.

En remissinstans föreslog att ”näring” borde ersättas av ”näringsämnen” eftersom det senare nu är definierat. Arbetsgruppen håller med.

Slutgiltig termpost:

Term	nutrition
Definition	Se anmärkning.
Anmärkning	Ordet nutrition används i olika betydelser. Det kan betyda näringsämnen, näringstillförsel eller vetenskapen som studerar dessa. Det innebär att om man vill vara precis måste man tydliggöra vilken betydelse som avses.

Termpost 5 – malnutrition (ny)

Term	malnutrition
Definition	se anmärkning
Anmärkning	Ordet malnutrition används i olika betydelser. Ibland används det synonymt med näringsrubbning, ibland synonymt med undernäring. Det innebär att om man vill vara precis måste man tydliggöra vilken betydelse som avses.

Några remissinstanser menade att det är otydligt om förslaget utgör en avrådan från att använda ordet malnutrition. Vi reviderar anmärkningen för att förtydliga att förslaget utgör en sådan avrådan. Se även kommande två termposter.

Slutgiltig termpost:

Term	malnutrition
Definition	Definitions saknas, se anmärkning.
Anmärkning	Ordet malnutrition används i olika betydelser. Ibland används det synonymt med näringsrubbning, ibland synonymt med undernäring. Det innebär att om man vill vara precis bör man använda någon av termerna <i>näringsrubbning</i> eller <i>undernäring</i> i stället.

Termpost 6 – näringsrubbning (reviderad)

Tidigare term	malnutrition
Ny term	näringsrubbning
Tidigare definition	tillstånd där brist på eller obalans av energi, protein och/eller andra näringsämnen har orsakat mätbara och ogynnsamma förändringar i kroppens sammansättning, funktion eller av en persons sjukdomsförlopp
Ny definition	obalans av näringsämnen som orsakar försämrad kroppssammansättning, funktionsförmåga eller försämring av sjukdomsförlopp

Gällande termen föreslog ett par remissinstanser någon av termerna *malnutrition* eller *felnäring*, men över lag gav remissen ett starkt bifall till det föreslagna *näringsrubbning*. När det gäller definitionen påpekades att den inte omfattade uppkomst av sjukdom, utan bara försämring av sjukdomsförlopp. Detta korrigeras till den slutgiltiga termposten.

Slutgiltig termpost:

Term	näringsrubbning
Definition	obalans av näringsämnen som orsakar sjukdom eller försämring av kroppssammansättning, funktionsförmåga eller sjukdomsförlopp
Anmärkning	Termen <i>malnutrition</i> är avrådd för detta begrepp eftersom den används i flera betydelser.

Termpost 7 – undernäring (reviderad)

Term	undernäring
Tidigare definition	tillstånd där brist på energi, protein och/eller andra näringsämnen, ensamt eller i kombination med varierande grad av inflammationsdriven katabolism, har orsakat mätbara och ogynnsamma förändringar i kroppens sammansättning, funktion eller av en persons sjukdomsförlopp
Ny definition	näringsrubbning i form av brist på näringsämnen
Tidigare anmärkning	-
Ny anmärkning	Undernäring uppträder ofta i kombination med inflammationsdriven katabolism i någon grad.

Den huvudsakliga invändningen var att den nya definitionen är mindre tydlig då termen *näringsrubbnings* i definitionen ersatt merparten av den gamla definitionen. Det är dock en terminologisk princip att inleda definitionen med det närmast överordnade begreppet. Själva omfattningen av definitionen ändras inte på grund av detta. Termposten revideras enligt arbetsgruppens förslag.

Termpost 8 – sarkopeni (reviderad)

Term	sarkopeni
Tidigare definition	minskad muskelmassa med förlust av muskelfunktion
Ny definition	minskad muskelmassa och muskelstyrka
Tidigare anmärkning	Sarkopeni är vanligen åldersrelaterad, men kan också orsakas av sjukdom, inaktivitet eller otillräckligt näringsintag.
Ny anmärkning	[oförändrad]

Den föreslagna definitionen fick stark tillstyrkning i remissen. Vi byter ordning på muskelstyrka och muskelmassa eftersom minskad muskelmassa är det huvudsakliga kännetecknet. Innebörden förändras inte av denna ändring.

Slutgiltig termpost:

Term	sarkopeni
Definition	minskad muskelstyrka och muskelmassa
Anmärkning	Sarkopeni är vanligen åldersrelaterad, men kan också orsakas av sjukdom, inaktivitet eller otillräckligt näringsintag.

Termpost 9 – perkutan endoskopisk gastrostomi (reviderad)

Term	perkutan endoskopisk gastrostomi
Tidigare definition	kort sond genom bukväggen till magsäcken som används för enteral nutrition
Ny definition	öppning mellan magsäck och bukvägg som anlagts med hjälp av endoskop
Tidigare anmärkning	-
Ny anmärkning	Förkortningen PEG förekommer som benämning för både öppningen och den sond som sitter i öppningen. Om man vill vara tydlig bör man därför undvika förkortningen.

Förslaget fick stark tillstyrkning i remissen. Termposten revideras enligt arbetsgruppens förslag.

Termpost 10 – gastrostomison (ny)

Term	gastrostomison
Definition	kort sond genom bukväggen till magsäcken
Anmärkning	En gastrostomison används för enteral näringstillförsel eller för att tömma magsäcken. Förkortningen PEG förekommer som benämning för både sonden och den öppning som sonden sitter i. Om man vill vara tydlig bör man därför undvika förkortningen.

Flera remissinstanser påpekade att ordet ”kort” inte tillför något i definitionen. Arbetsgruppen instämmer. I övrigt inga ändringar.

Slutgiltig term:

Term	gastrostomison
Definition	sond genom bukväggen till magsäcken
Anmärkning	En gastrostomison används för enteral näringstillförsel eller för att tömma magsäcken. Förkortningen PEG förekommer som benämning för både sonden och den öppning som sonden sitter i. Om man vill vara tydlig bör man därför undvika förkortningen.

Termpost 11 – berikning (reviderad)

Term	berikning
Tidigare definition	tillsättning av livsmedel eller specifika berikningsmedel till mat och dryck för att öka innehållet av energi och/eller protein, mineralämnen och vitaminer
Ny definition	(inom nutrition:) tillsättning av livsmedel eller specifika berikningsmedel till mat eller dryck för att öka innehållet av näringsämnen

Liksom med *nutritionsbehandling* (termpost 1) menade flera remissinstanser att berikning kan syfta till att endast öka innehållet av energi. Lösningen blir densamma i detta fall: en förtydligande anmärkning.

Slutgiltig termpost:

Term	berikning
Definition	(inom nutrition:) tillsättning av livsmedel eller specifika berikningsmedel till mat eller dryck för att öka innehållet av näringsämnen
Anmärkning	Berikning kan syfta till att endast öka innehållet av energi.

Termpost 12 – kosttillskott (reviderad)

Term	kosttillskott
Tidigare definition	komplement till vanlig kost i form av vitaminer, mineraler eller andra ämnen med näringsmässig eller fysiologisk verkan
Ny definition	komplement till näringsintag som innehåller mikronäringsämnen i koncentrerad form

Flera remissinstanser påpekade att delar av definitionen skiljer sig från den definition som förekommer i Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2003:9) om kosttillskott. Efter kompletterande diskussioner med Livsmedelsverket ändrar vi ”mikronäringsämnen” till ”ämnen med näringsmässig eller fysiologisk verkan”.

Slutgiltig termpost:

Term	kosttillskott
Definition	komplement till näringsintag som innehåller ämnen med näringsmässig eller fysiologisk verkan i koncentrerad form

Termpost 13 – kosttillägg (reviderad)

Term	kosttillägg
Tidigare definition	komplement till vanlig kost när den inte räcker för att tillfredsställa behovet av energi och näringsämnen
Ny definition	komplement till näringsintag som innehåller mikro- och makronäringsämnen
Tidigare anmärkning	Ett exempel på kosttillägg är näringsdryck.
Ny anmärkning	[oförändrad]

Jämfört med övriga term poster fick detta förslag en relativt låg tillstyrkning. Den huvudsakliga invändningen var att definitionen är otydlig, framför allt när det gäller skillnaden mellan kosttillägg och ”vanlig kost”. För att förtydliga detta lägger vi till ordet ”tillsatta” i definitionen.

Slutgiltig term post:

Term	kosttillägg
Definition	komplement till näringsintag som innehåller tillsatta mikro- och makronäringsämnen
Anmärkning	Ett exempel på kosttillägg är näringsdryck.

Termpost 14 – specialkost (reviderad)

Term	specialkost
Tidigare definition	kost vid specifika sjukdomstillstånd
Ny definition	kost som är anpassad till ett visst sjukdomstillstånd
Tidigare anmärkning	Fettreducerad kost, glutenfri kost, laktosreducerad kost och proteinreducerad kost är exempel på specialkoster.
Ny anmärkning	Exempel på specialkost är fettreducerad kost, glutenfri kost, laktosreducerad kost, proteinreducerad kost och dialyskost.

Förslaget fick stark tillstyrkning i remissen. Term posten revideras enligt arbetsgruppens förslag.